

FØRTIDSPENSION OG FLEKSJOB – FLERE PÅ ARBEJDSMARKEDET

August 2018

FØRTIDSPENSION OG FLEKSJOB – FLERE PÅ ARBEJDSMARKEDET
© Dansk Arbejdsgiverforening

Ansvarsh. red. Maria Bille Høeg

Grafisk produktion: Dansk Arbejdsgiverforening
Udgivet: August 2018

Indhold

Flere skal deltage på arbejdsmarkedet	5
Reformen af førtidspension og fleksjob	6
Sverige har succes med det, Danmark prøver på	9
Høje udgifter til offentlig forsørgelse	15
Førtidspension og ressourceforløb i kommunerne	18
Hvad fører til førtidspension?	23
Førtidspension blandt indvandrere	26
Flere i fleksjobordningen	28
Fleksjob og ledighedsydelse i kommunerne	33
Litteraturliste	35

Flere skal deltage på arbejdsmarkedet

Kort fortalt

- I Danmark er arbejdsevnen blandt 300.000 18-64-årige fuldtids-personer vurderet nedsat i et sådant omfang, at de helt eller delvist har forladt arbejdsmarkedet og modtager enten førtidspension, le-dighedsydelse, deltager i ressourceforløb eller arbejder i et fleksjob.
- Reformen af førtidspensions- og fleksjobområdet, der trådte i kraft i 2013, har ikke ændret på det samlede antal personer på ordnin-gerne, men der er sket en forskydning over mod fleksjob, mens antallet på førtidspension er faldet.
- Danmark har en høj andel borgere på førtidspension eller fleksjob sammenlignet med andre lande, herunder Sverige, som har et langt mere simpelt førtidspensionssystem.
- Samtidig er der stor variation i den kommunale praksis på området.
- Hvis flere skal deltage på arbejdsmarkedet, er det afgørende at for-enkle førtidspensions- og fleksjobområdet væsentligt.

DA har følgende 3 forslag:

3 forslag til en ambi-tiøs reform

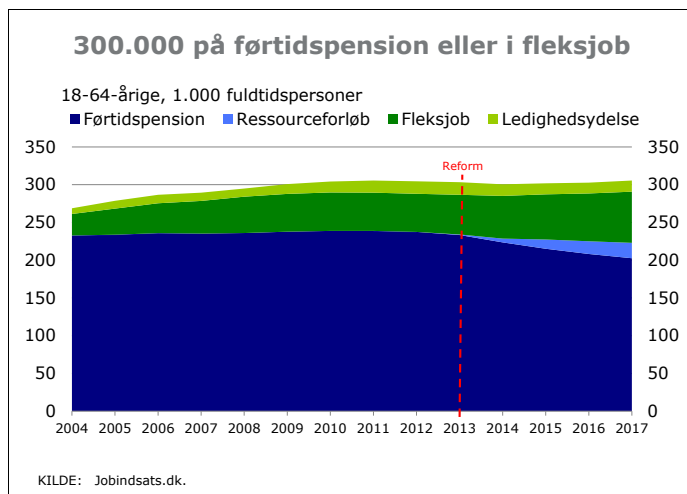
1. **Ordningerne samles i én ordning.** Fleksjobordningen integreres i førtidspensionsordningen. Førtidspensionen bliver en gradueret sats på 25-50-75 og 100 pct. afhængig af den pågældendes ar-bejdsevne. Deltidsførtidspensionister kan supplere førtidspensio-nen med arbejdsindkomst eller kontanthjælp.
2. **Visitation til førtidspension samles under staten.** Administra-tionen af førtidspension bliver flyttet fra kommunerne til en central myndighed under staten. Forslaget sikrer, at borgeres chance for at vende tilbage til arbejdsmarkedet – som i dag – ikke bestemmes af kommunegrænsen.
3. **Ressourceforløbsydelse afvikles.** Deltagerne i et ressourcefor-løb vil i stedet kunne modtage kontanthjælp, hvis de opfylder be-tingelserne herfor. Færre ydelser vi gøre systemet mere gennem-sigtigt og øge den enkeltes incitament til at komme i job. Kommu-nerne skal tilbyde en effektiv virksomhedsrettet indsats for delta-gere i ressourceforløb.

Reformen af førtidspension og fleksjob

37.000 flere trukket tilbage siden 2004

I Danmark er der ca. 300.000 fuldtidspersoner i den erhvervsaktive alder, der modtager førtidspension eller ledighedsydelse, deltager i ressourceforløb eller arbejder i et fleksjob. Det er knap 37.000 flere personer end i 2004, jf. figur 1.

Figur 1

Nu mere end 80.000 i fleksjobordningen

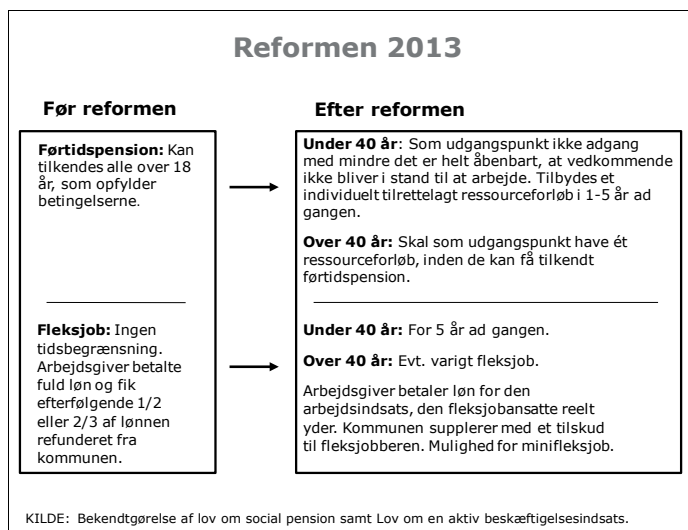
Siden fleksjobordningen blev indført i 1998, er antallet af fleksjobbere accelereret. I 2004 var der ca. 36.100 fuldtidspersoner i fleksjobordningen. I 2017 er antallet mere end fordoblet til ca. 82.600 fuldtidspersoner. I samme periode er antallet af førtidspensionister inkl. personer i ressourceforløb faldet med knap 10.000 fuldtidspersoner – dog med en stigning frem til 2012 på ca. 6.000 personer.

Reform i 2013

I 2012 indgik den daværende regering (Socialdemokratiet, SF og Radikale) en aftale med Venstre, Liberal Alliance og Konservative om en reform af førtidspension og fleksjob. Reformen trådte i kraft 1. januar 2013. Formålet var, at flere skulle have en tilknytning til arbejdsmarkedet, og færre skulle ende på varig passiv forsørgelse.

Med reformen blev adgangen til førtidspension begrænset, fleksjobordningen blev målrettet og tilskuddet omlagt. Desuden blev der indført såkaldte ressourceforløb. Et ressourceforløb varer fra 1 til 5 år med mulighed for forlængelse og har til hensigt at undgå førtidspension og i stedet skabe grundlag for en udvikling af den enkeltes arbejdsevne, jf. figur 2.

Figur 2

Reform: 4.700 flere i job i 2020...

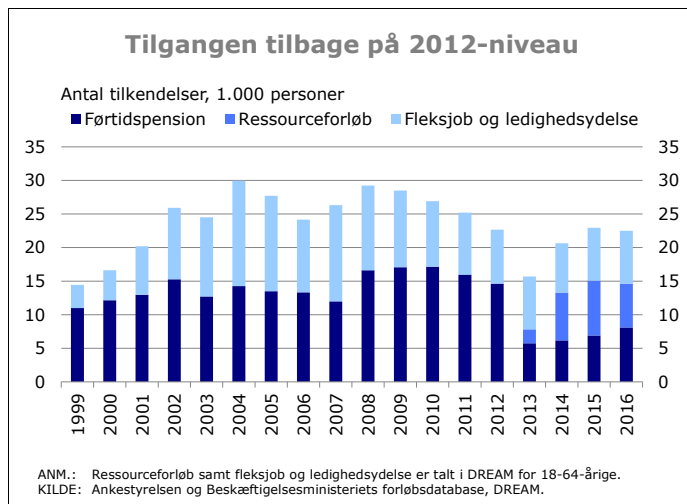
Da aftalen om en reform af førtidspension og fleksjob blev indgået, var forventningen, at reformen vil bidrage med en beskedent men positiv beskæftigelseseffekt på ca. 4.700 fuldtidspersoner i 2020. Indtil videre synes forventningerne dog ikke indfriet.

... men i 2017 er antal offentligt forsørgede uændret

Siden reformen trådte i kraft, er antallet af førtidspensionister faldet med ca. 35.000 fuldtidspersoner. Men faldet opvejes af en stigning i antallet af personer på henholdsvis ressourceforløb og fleksjob. I 2017 omfatter de 4 ordninger tilsammen ca. 300.000 fuldtidspersoner, hvilket er stort set det samme som i 2013.

Reformen har heller ikke begrænset den samlede nytilgang til ordningerne. I 2016 er tilkendelserne til førtidspension, fleksjob, ledighedsydelse og ressourceforløb på godt 22.000 personer og er dermed tilbage på samme niveau som før reformen i 2012, jf. figur 3.

Figur 3

Succes kræver progression i tilknytningen til arbejdsmarkedet

I modsætning til det, der var ambitionen, har reformen dermed endnu ikke resulteret i færre offentligt forsørgede. For at det lykkes, er det afgørende, at ressourceforløb fører til tilknytning til arbejdsmarkedet, og at der sker en progression i jobbet, så støttet beskæftigelse – f.eks. i fleksjob – på sigt fører til ordinær ansættelse uden støtte.

Sverige har succes med det, Danmark prøver på

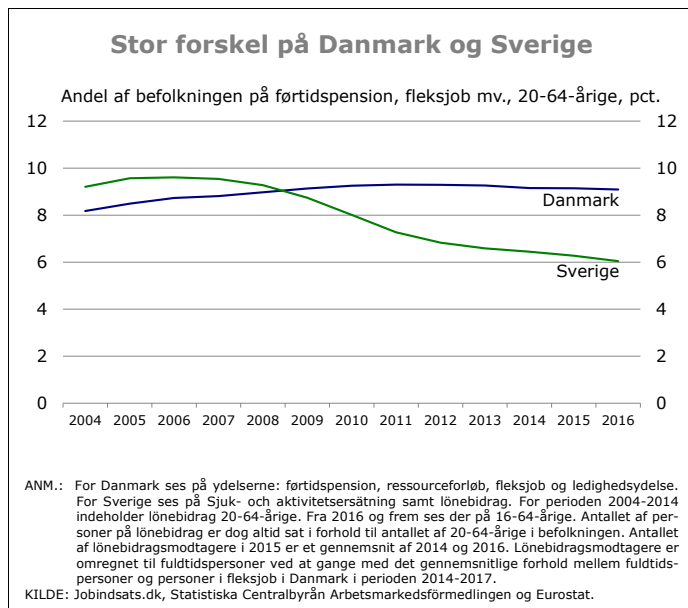
Danmark har de største udfordringer

Sverige har gennemført langt mere ambitiøse reformer af de offentlige forsørgelsesordninger end Danmark. Bl.a. er der blevet indført en række ændringer på førtidspensionsområdet, herunder krav om permanent arbejdsevnetab, graderet ydelse afhængig af grad af arbejdsevnetab, reduktion af satsen for maksimal førtidspension, en centralisering af tilkendelser m.v. I fokus har været en indsats mod "Utanförskabet" med ønske om at inkludere langt flere i fællesskabet på arbejdsmarkedet og dermed få nedbragt antallet af personer på offentlig forsørgelse.

Reformerne har resulteret i, at man i Sverige har haft succes med at nedbringe den andel af befolkningen, der helt eller delvist er trukket ud af arbejdsmarkedet på grund af en permanent nedsat arbejdsevne fra knap 10 pct. i 2007 til 6 pct. i 2016.

Til sammenligning modtager 9 pct. af den danske befolkning i den erhvervsaktive alder førtidspension, ressourceforløb eller fleksjob/ledighedsydelse, jf. figur 4.

Figur 4

Lå det danske niveau på linje med det svenske, ville der kun være ca. 200.000 personer på førtidspension, ressourceforløb eller fleksjob/ledighedsydelse i Danmark, det vil sige ca. 100.000 personer færre personer end i dag.

**Forskel på vilkår i
Danmark og Sverige**

Den store forskel på andelen i Danmark og Sverige, der helt eller delvist står uden for arbejdsmarkedet af helbredsæssige årsager, skyldes bl.a. forskellen i ydelseernes betingelser, ydelsesniveau og finansieringskonstruktion.

Sverige har opbygget ét overordnet system, som tilpasser ydelsen i forhold til graden af den nedsatte arbejdsevne. I Danmark beror systemet i stedet på forskellige ordninger, men alle med ret til førtidspension får den samme ydelse uanset graden af den nedsatte arbejdsevne, jf. boks 1.

Førtidspension i Danmark vs. Sverige

Danmark:

- I Danmark skelnes der mellem retten til førtidspension og fleksjob alt afhængig af varigheden og graden af nedsat arbejdsevne.
- Både førtidspension og førtidspension er universelle skattefinansierede ydelser uafhængigt af tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet. Førtidspension sikrer personer med varig nedsat arbejdsevne et permanent forsørgelsesgrundlag, mens fleksjobordningen omfatter personer med delvis nedsat arbejdsevne.
- Fleksjob er på en overenskomstløn, men med offentlige tilskud til fleksjobbereren for kompensation af funktionsnedsættelse.
- Førtidspension og fleksjob bevilges, når mulighederne for alle former for beskæftigelse på normale vilkår er udtømt. Der er ikke et konkret mindstekrav for nedsat arbejdsevne.

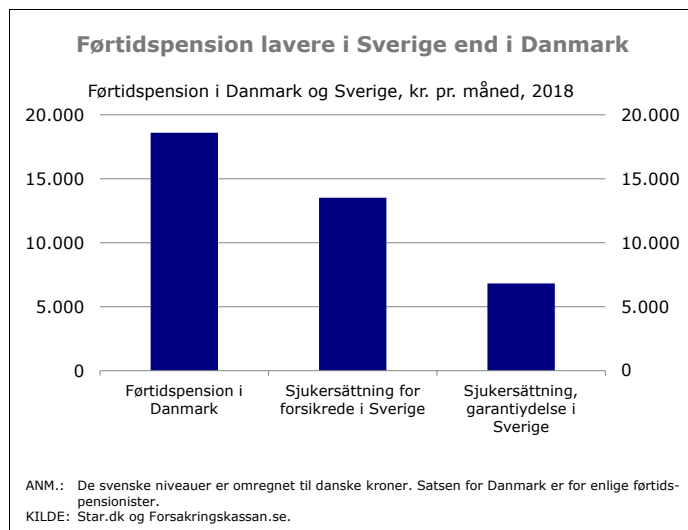
Sverige:

- Den svenske sjukerstättning (invalidpension) er relateret til en tilknytning til arbejdsmarkedet og er en del af forsikringssystemet, som primært finansieres over arbejdsmarkedsbidraget. Ordningen er delt ind i 2 forskellige ydelser. En indkomstrelateret ydelse, der afhænger af arbejdsevne og tidligere løn, og som finansieres over arbejdsmarkedsbidraget. Og en Skattefinansieret garantiydelse for borgere uden for arbejdsmarkedet eller med en meget lav indkomst. Retten til invalidpension og ydelsesniveau revurderes hvert tredje år.
- Lönebidrag er en svensk fleksjoblignende foranstaltning rettet mod personer med funktionsnedsættelse. Løntilskuddets størrelse afhænger af arbejdsgiverens lønomkostninger og arbejdets indhold. Ansættelsen er som udgangspunkt for ét år.
- Det er muligt at få delvis invalidpension, hvor mindstekravet er 25 pct. nedsat arbejdsevne.

Kilde: www.star.dk og www.forsikringskassen.se.

Niveauet for førtidspension er højere i Danmark end i Sverige. Mens førtidspensionen i Danmark er på 18.600 kr. pr. måned for enlige, modtager man i Sverige mellem 6.800 kr. og 13.500 kr. pr. måned afhængig af den hidtidige tilknytning til arbejdsmarkedet, jf. figur 5.

Figur 5

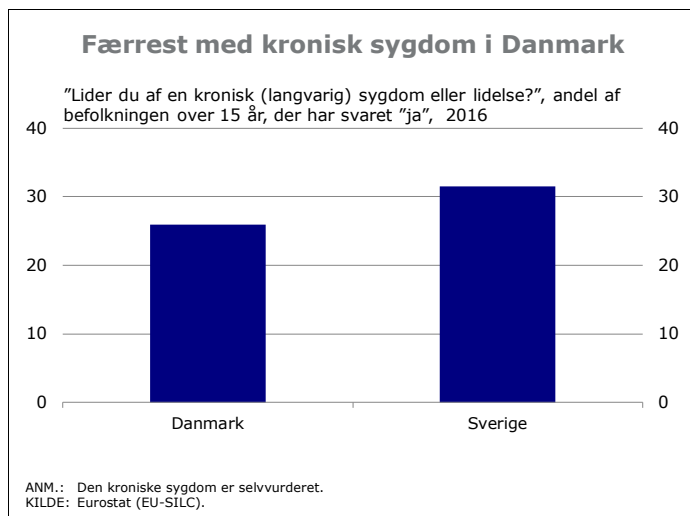

Ingen sammenhæng til dårligt helbred

Den høje andel af førtidspensionister og fleksjobbere i Danmark kan ikke forklares ved et tilsvarende dårligt helbred blandt danskerne. Den danske middellevetid forbedres hvert år. Alene siden 2000 er den steget med 4 år, fra 76,9 år i 2000 til 80,9 år i 2016, jf. Danmarks Statistik.

Samtidig er der ikke en direkte sammenhæng mellem selvoplevet helbred og andelen af modtagere på førtidspension/fleksjob. Selv om der er flest på førtidspension/fleksjob i Danmark, vurderer danskerne, at langvarig og kronisk sygdom er et mindre problem end i Sverige. Mens 26 pct. af danskerne vurderer, at de har en kronisk sygdom, er andelen i Sverige 32 pct., jf. figur 6.

Figur 6

Tilsvarende har 43 pct. af de danske førtidspensionister ifølge egen opfattelse et godt eller fremragende helbred. Det til trods for, at helbredsproblemer er forudsætningen for tilkendelsen af førtidspensionen, jf. figur 7.

Figur 7

Høje udgifter til offentlig forsørgelse

Førtidspension, ressourceforløb, fleksjob og ledighedsydelse er dyrt for samfundet. I gennemsnit koster det det offentlige over 200.000 kr. om året før skat at forsørge hver af de godt 300.000 fuldtidspersoner på de pågældende ydelser.

Det svarer til, at det offentlige hvert år bruger 58 mia. kr. til forsørgelse af personer på førtidspension, ressourceforløb, fleksjob og ledighedsydelse. Når der tages højde for tilbageløb som følge af skatter og afgifter, bliver de samlede offentlige udgifter til ordningerne ca. 44 mia. kr. årligt, jf. tabel 1. Dertil skal lægges udgifter til den aktive beskæftigelsesindsats, til driften af jobcentre, til sundhedssystemet og offentligt forbrug på det sociale område, jf. Carsten Koch (2015).

Tabel 1

Udgifter til forsørgelse på 44 mia. kr. om året	
	Mia. kr., 2017
Førtidspension	40
Ressourceforløb	3
Fleksjob	12
Ledighedsydelse	3
I alt	58
Efter tilbageløb (skatter og afgifter)	44

KILDE: Jobsindsats.dk, Statistikbanken.dk og FL2018.

Enlige førtidspensionister modtager ca. 18.600 kr. om måneden fra det offentlige, mens fleksjobbere har en indkomst på minimum 18.300 kr. om måneden, jf. boks 2 og tabel 2.

Hvor meget får en førtidspensionist?

Førtidspension:

- Førtidspensionister modtager ca. 18.600 kr. om måneden fra det offentlige, hvis de er enlige, svarende til niveauet for dagpenge og ellers ca. 15.800 kr. pr. måned svarende til 85 pct. af højeste dagpengesats.

Ressourceforløb:

- Deltagere i ressourceforløb modtager et beløb svarende til kontanthjælp på ca. 15.000 kr. pr. måned som forsørger og ca. 11.300 kr. som ikke-forsørger. I modsætning til kontanthjælpen er ressourceforløbsydelsen ikke afhængig af hverken egen formue eller ægtefælles indtægt og formue.

Fleksjob:

- Indtægten for fleksjobbere består både af løn fra arbejdsgiver og af et fleksløntilskud fra kommunen. Lønnen afspejler den arbejdsindsats, fleksjobberen yder, hvor der både tages højde for arbejdstid og arbejdsintensitet. Derudover får fleksjobberen et tilskud fra kommunen, der maksimalt kan udgøre ca. 18.300 pr. måned svarende til 98 pct. af højeste dagpengesats.
- Tilskuddet fra kommunen aftrappes i forhold til lønindtægten. Der fradrages 30 pct. af lønindtægten i fleksløntilskuddet, indtil den samlede lønindtægt udgør ca. 14.400 kr. pr. måned. Af den lønindtægt, der overstiger ca. 14.400 kr., fradrages der 55 pct. i fleksløntilskuddet.
- Tilskuddet og lønnen kan tilsammen højst udgøre niveauet for den løn, man får udbetalt, når man er ansat på fuld tid og med fuld arbejdsintensitet i den pågældende stilling.

Ledighedsydelse:

- Ledige fleksjobbere får ledighedsydelse. Ledighedsydelsen kan enten udgøre 89 pct., ca. 80 pct. eller ca. 60 pct. af højeste dagpengesats. De 2 sidstnævnte ydelser svarer til kontanthjælps­satsen for henholdsvis voksne forsørgere og ikke-forsørgere.

Tabel 2

Så meget får man i førtidspension m.v.	
2018	Kr. pr. måned (afrundet)
<i>Førtidspension</i>	
- Enlig	18.600
- Par	15.700
<i>Ressourceforløb</i>	
- Forsørger	15.000
- Ikke-forsørger	11.300
<i>Fleksjob</i>	
- Minimum	18.300
- Maksimum	Niveauet ved et tilsvarende job på fuld tid og ved fuld arbejdsintensitet
<i>Ledighedsydelse</i>	
- 89 pct. af dagpengesatsen	16.600
- Kontanthjælp, forsørger	15.000
- Kontanthjælp, ikke-forsørger	11.300
ANM.: For ressourceforløb findes særlige satser for personer under 25 år samt for personer, der er berettiget til sygedagpenge. Man modtager højeste sats på ledighedsydelse, hvis man ved visitationen til et fleksjob hidtil har modtaget sygedagpenge, er berettiget til syge- eller barseldagpenge, har deltaget i revalidering efter en jobplan eller modtager ledighedsydelse efter ansættelse i udstøttet beskæftigelse. En person får ligeledes ret til ledighedsydelse på den højeste sats, når personen har været ansat i et fleksjob i 9 måneder inden for de seneste 18 måneder. KILDE: Vejledning om satser 2018, star.dk.	

Personer på førtidspension, i ressourceforløb, fleksjob og på ledighedsydelse har mulighed for at få supplerende økonomisk støtte fra det offentlige, herunder særlig støtte til høje boligudgifter, boligstøtte som tilskud til huslejen, støtte til uforudsete enkeltudgifter, merudgiftsydelse ved handicap, børne- og ungeydelse og børnetilskud.

Er den nedsatte arbejdsevne forårsaget af en arbejdsskade, er der også mulighed for økonomisk kompensation gennem arbejdsskadesystemet – enten som engangsudbetalinger eller som løbende udbetalinger. Endelig kan førtidspensionister og fleksjobbere være berettiget til engangsudbetalinger fra deres pensionskasse ved varigt nedsat arbejdsevne.

Dermed kan den faktiske støtte og indkomst for førtidspensionister og fleksjobbere vise sig at være væsentlig højere end blot den angivne sats i ordningen.

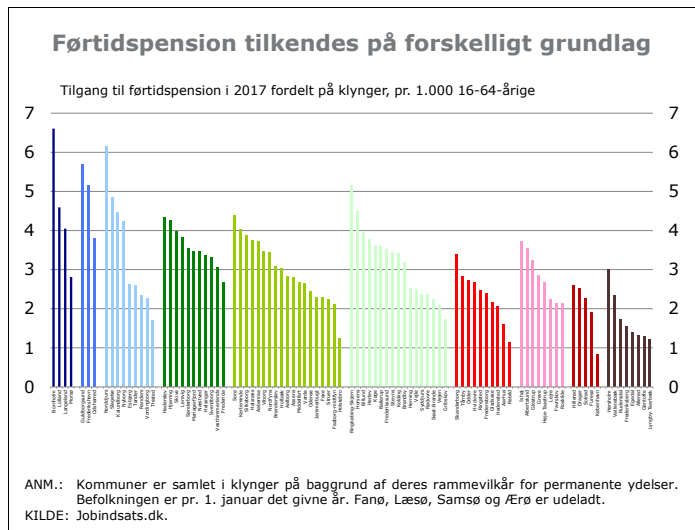
Førtidspension og ressourceforløb i kommunerne

Kommunale forskelle betyder meget for tilgangen

Der er stor forskel i tilkendelserne af førtidspension kommunerne imellem. Også mellem kommuner, der har samme rammevilkår i form af befolkningssammensætning og erhvervsstruktur m.v.

Eksempelvis var tilgangen til førtidspension i Norddjurs Kommune 143 personer i 2017 svarende til godt 6 personer pr. 1.000 16-64-årige i kommunen, mens tilgangen i Thisted Kommune var 45 personer svarende til under 2 personer pr. 1.000 16-64-årige, jf. figur 8.

Figur 8

Der er et stort potentiale for færre tilkendelser af førtidspension, hvis kommunernes praksis på området er mere ensartet. Hvis f.eks. Norddjurs Kommune tilkendte førtidspension på samme niveau som Thisted Kommune, ville Norddjurs have tilkendt førtidspension til ca. 40 personer i 2017. 100 færre borgere i Norddjurs Kommune ville dermed være tilkendt førtidspension, men ville i stedet have fået en chance for tilknytning til arbejdsmarkedet.

De store kommunale forskelle findes også inden for ressourceforløb. Målgruppen for et ressourceforløb er borgere, som har stor sandsynlighed for at ende på førtidspension, hvis kommunen ikke sætter et ressourceforløb i gang.

Forskningen i, hvilken kommunal indsats der har en beskæftigelsesfremmende effekt, viser, at kommunens indsats skal inkludere virksomhedsrettede indsatser eventuelt i kombination med f.eks. psykologhjælp, lægehjælp m.v., jf. boks 3.

Boks 3

Hvilke indsatser virker?

Virksomhedsrettet indsats, ofte i kombination med andre tilbud, har som det eneste redskab i beskæftigelsessystemet vist sig i gennemsnit at have positive jobeffekter på tværs af forskellige grupper af jobparate, udsatte ledige og sygemeldte.

Tværfaglige indsatser, hvor en virksomhedsrettet indsats suppleres med andre sociale og/eller helbredsmæssige indsatser har positiv effekt for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet. Det kan eksempelvis være Individual Placement and Support (IPS), der indeholder en virksomhedsrettet indsats i kombination med psykiatrisk behandling og mentorstøtte.

Mentorstøtte, som gives i forbindelse med anden indsats – typisk virksomhedsrettet indsats – har formentlig en positiv beskæftigelseseffekt for langtidsledige og udsatte borgere.

Progression i retning af arbejde eller uddannelse kan måles med såkaldte progressionsfaktorer. Når progressionsfaktorer udvikler sig i positiv retning, er der statistisk højere sandsynlighed for, at borger er på rette vej mod arbejde eller uddannelse. Særligt 5 faktorer er væsentlige: 1) Tro på egne evner, 2) Helbredsmestring, 3) Arbejdsmarkedsidentitet, 4) Samarbejde på arbejdspladsen eller uddannelsen og 5) Netværk.

Aktivitet frem for passivitet er vigtig for udsattes progression mod job.

Sagsbehandleres tro på den enkelte har betydning for, hvorvidt udsatte borgere kommer i job og uddannelse.

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2018)

Til trods for at forskningen peger på, at indsatser i tilknytning til private arbejdspladser er de mest effektive, er det langt fra alle kommuner, som benytter sig af virksomhedsrettede indsatser i deres ressourceforløb. Det skyldes bl.a., at der er problemer med eksekveringen i kommunerne.

I 4 ud af 5 sager om ressourceforløb indstiller de tværfaglige rehabiliteringsteam til virksomhedsrettede indsatser. Alligevel modtager kun 1 ud af 5 borgere i ressourceforløb en virksomhedsrettet indsats inden for det første år, jf. figur 9.

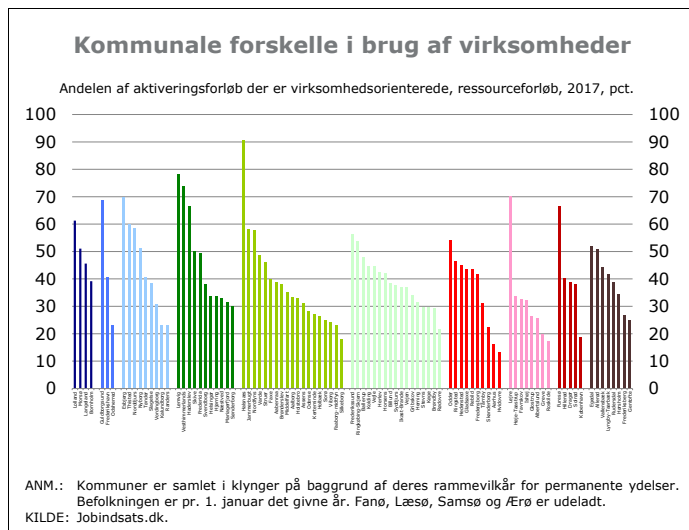
Figur 9

Den kommune i landet, som anvender virksomhedspraktik mest i sine ressourceforløb, er Halsnæs. Det sker i godt 9 ud af 10 ressourceforløb. Ifølge kommunens beskæftigelseschef skyldes det, at kommunen kan se, at virksomhedsrettet aktivering virker for borgerne. Også for de helt svage, jf. Agenda (2017).

Modsat Halsnæs, bruger Hvidovre Kommune virksomhederne i langt mindre grad. Kommunen rangerer lavest i landet med kun godt 1 ud af 10 ressourceforløb, der involverer virksomhedspraktik. Dette på trods af, at nabokommuner som eksempelvis Brøndby og Vallensbæk, benytter sig af virksomhedspraktik i langt højere grad. Det gør de i henholdsvis knap 30 og 35 pct. af forløbene, jf. figur 10.

Figur 10

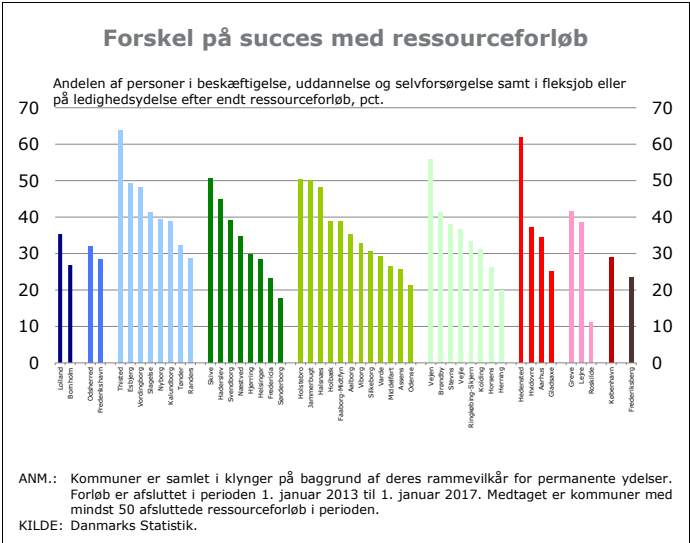

Der er en vis sammenhæng mellem brugen af virksomhedspraktik og kommunens succes med at få borgere, der har gennemført et ressourceforløb tættere på arbejdsmarkedet.

Nogle kommuner har succes med ressourceforløb

Eksempelvis har både Thisted og Esbjerg en relativ høj andel af virksomhedspraktik i ressourceforløb. Det er også begge kommuner med en relativt høj succesrate efter afsluttet ressourceforløb. I Thisted får godt 3 ud af 5 borgere en tættere tilknytning til arbejdsmarkedet, når de har afsluttet ressourceforløbet, mens det i Esbjerg er hver anden. Derimod ligger Randers, der har de samme rammebetingelser, lavt på både virksomhedsinddragelse og succes, jf. figur 11.

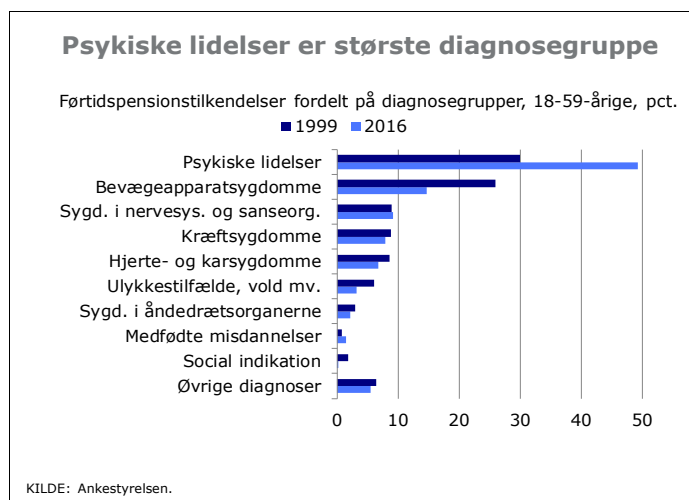
Figur 11

Hvad fører til førtidspension?

Knap halvdelen af de tilkendte førtidspensioner i 2016 er givet på baggrund af psykiske lidelser, som dermed er den hyppigste årsag til en førtidspension. Psykiske lidelser er 3 gange så hyppige som nummer 2 på listen over de 10 hoveddiagnoser, hvilket er sygdomme i bevægeapparatet, jf. figur 12.

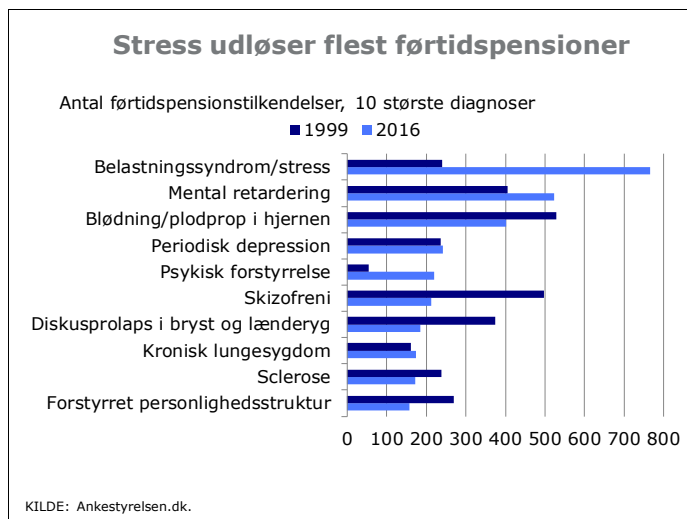
Figur 12

I 1999 var psykiske diagnoser og bevægeapparatssygdomme stort set lige store diagnosegrupper.

Stressrelaterede lidelser, mental retardering og periodisk depression er de enkelt diagnoser på det psykiske område, som oftest udløser en førtidspension. I 2016 fik næsten dobbelt så mange tilkendt førtidspension på baggrund af stressrelaterede lidelser som på baggrund af blødning i hjernen, jf. figur 13.

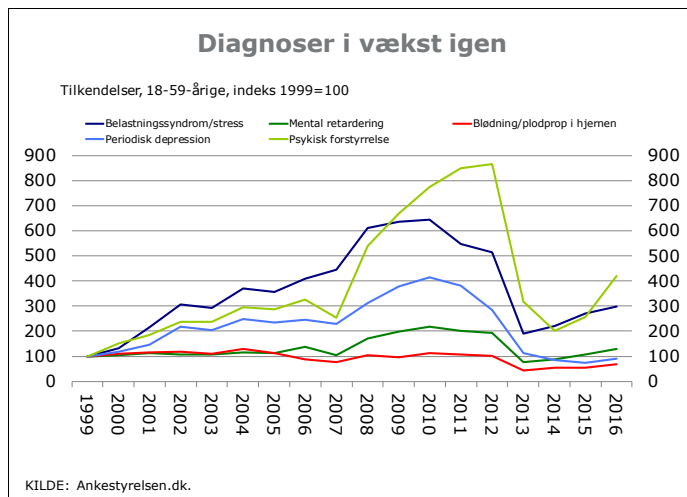
Figur 13

Tilkendelse af førtidspension på baggrund af psykiske diagnoser er vokset markant i perioden 1999 til 2010/12. I 1999 blev der til 18-59-årige tilkendt 52 førtidspensioner på baggrund af psykisk forstyrrelse (DAMP, Asbergers m.v.) og 231 på baggrund af stressrelaterede lidelser.

I 2012 er antallet af førtidspensioner på baggrund af stressrelaterede lidelser steget til knap 1.500, hvilket svarer til en 6-dobling siden 1999. Tilsvarende er antallet af førtidspensioner på baggrund af psykisk forstyrrelse steget til 450 i 2012, svarende til næsten 9 gange så mange som i 1999, jf. figur 14.

Figur 14

Umiddelbart efter reformen af førtidspension og fleksjob, der trådte i kraft i 2013, faldt antallet af tilkendelser på baggrund af psykiske lidelser markant. Tilkendelser på grund af fysiske lidelser, eksempelvis blodprop i hjernen, faldt knap så meget. Siden er antallet af tilkendelser atter på vej op, så niveauet i dag ligger på eller over niveauet i 1999.

Det er ofte muligt at behandle depression og stress. Forskning viser, at disse lidelser ikke bør føre til førtidspension i stort omfang. F.eks. kan 60-70 pct. af personer med depression behandles gennem psykoterapi og medicin, jf. Videbech (2004).

Arbejde kan bidrage til helbredelse

Forskning viser også, at behandling af psykiske diagnoser i kombination med et fortsat aktivt arbejdsliv øger sandsynligheden for helbredelse frem for at blive ekskluderet fra et aktivt arbejdsliv gennem førtidspensionering, jf. Den Psykiatriske Privatklinik (2007).

Arbejde kan i mange tilfælde forbedre den enkeltes helbred og forkorte sygdomsperioden. F.eks. anser de fleste mennesker med en svær psykisk sygdom, så som skizofreni, arbejde og uddannelse som en af de vigtigste faktorer i recovery-processen. Mange mennesker med psykiske lidelser, så som angst og depression, vil få det bedre af at gå på arbejde frem for at isolere sig hjemme, hvor deres sygdom ofte forværres, jf. Jesper Karle og Lars Aakerlund (2016).

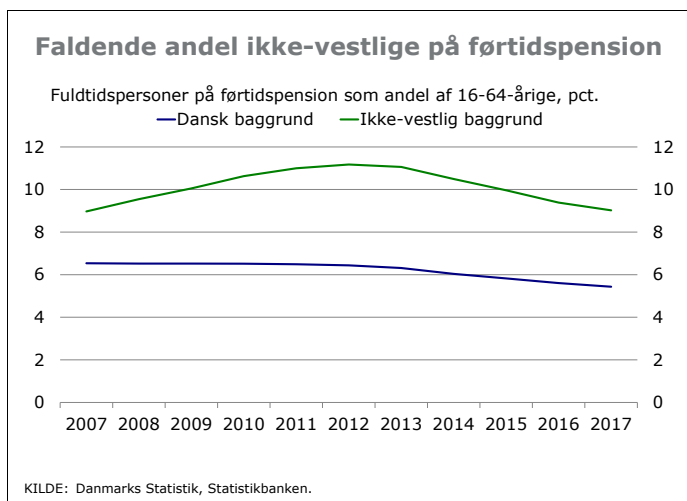
Arbejde er godt for det mentale helbred

Hertil kommer, at et aktivt arbejdsliv resulterer i et forbedret mentalt helbred, DA (2014).

Førtidspension blandt indvandrere

Siden 2012 har antallet af ikke-vestlige førtidspensionister ligget stabilt på ca. 32.000 personer. Samtidig er gruppen af ikke-vestlige indvandrere i Danmark steget, ligesom en stor andel af nytilkomne flygtninge er under 40 år. Det har alt andet lige betydet, at andelen af ikke-vestlige indvandrere på førtidspension ud af den samlede gruppe ikke-vestlige indvandrere er faldet støt siden 2012, jf. figur 15.

Figur 15

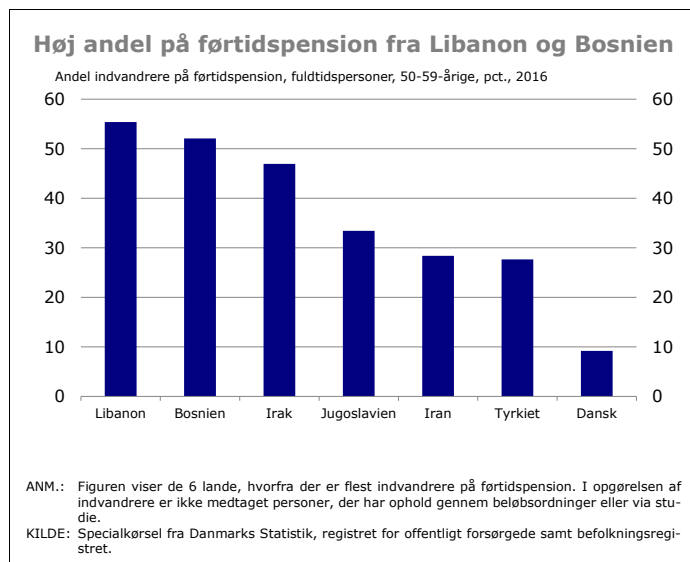

I 2017 var ca. 9 pct. af ikke-vestlige indvandrere på førtidspension opgjort i fuldtidspersoner. Det er den laveste andel siden 2007. Men dog en væsentlig højere andel end blandt personer med dansk baggrund, hvor knap 6 pct. modtager førtidspension.

Ikke-vestlige indvandrere er dermed generelt overrepræsenteret i førtidspensionsstatistikkerne. Ikke-vestlige indvandrere udgør ca. 8 pct. af den 16-64-årige befolkning, men i 2017 udgjorde gruppen ca. 15 pct. af førtidspensionisterne.

Nogle grupper af ikke-vestlige indvandrere er særligt overrepræsenteret. I 2016 var eksempelvis mere end halvdelen alle 50-59-årige indvandrere med libanesisk eller bosnisk baggrund på førtidspension. Blandt personer med dansk baggrund er 9 pct. af de 50-59-årige på førtidspension, jf. figur 16.

Figur 16

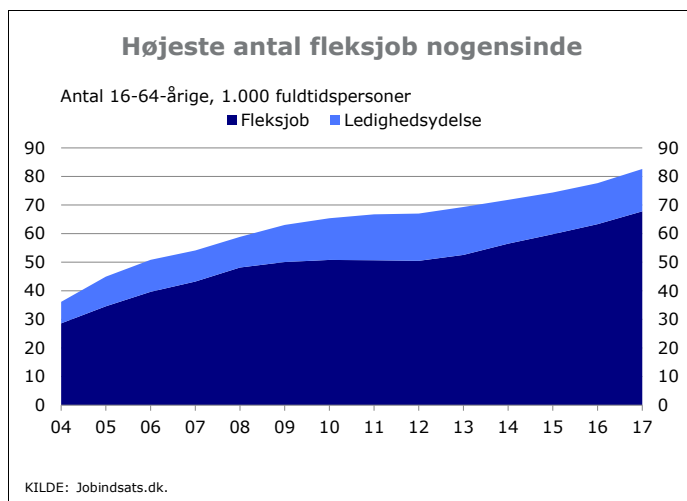

Ikke-vestlige indvandreres overrepræsentation i førtidspensionssystemet skal ses i forhold til, at flygtningegruppen generelt har flere helbredsproblemer (målt på antal kontakter med sygehus og antal diagnosekategorier), og at særligt mentale problemer fylder meget for flygtningegruppen – sandsynligvis som følge af PTSD, jf. Danmarks Statistik (2016).

Flere i fleksjobordningen

Antallet af fleksjobbere har slået rekord. I 2017 var der 82.600 fuldtids-personer i fleksjobordningen, hvilket er det højeste antal nogensinde. Særligt de senere år, siden reformen af førtidspension og fleksjob trådte i kraft i 2013, har tilgangen til ordningen taget fart. De seneste 5 år er antallet i ordningen vokset med knap 16.000 fuldtidspersoner svarende til 23 pct., jf. figur 17.

Figur 17

Samtidig er antallet af ledige fleksjobbere faldet fra 25 pct. i 2012 til 18 pct. i 2017 svarende til et fald på ca. 1.700 fuldtidspersoner i perioden. I 2017 var der ca. 14.800 fuldtidspersoner på ledighedsydelse, mens 67.800 fuldtidspersoner var ansat i et fleksjob.

Ved at omlægge det offentlige tilskud i fleksjobordningen har reformen af førtidspension og fleksjob gjort det muligt at få et såkaldt minifleksjob på op til 10 timer om ugen, jf. boks 4. Intentionen bag var at give personer med en lille arbejdssevne adgang til fleksjobordningen og dermed få en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Tilskud i fleksjobordningen

Med reformen blev det offentlige tilskud til fleksjobordningen om-
lagt. Tidligere fik fleksjobansatte fuld løn fra arbejdsgiveren, der fra
kommunen modtog et løntilskud, som udgjorde enten 1/2 eller 2/3
af lønnen og beregnes på baggrund af den mindste overenskomst-
mæssige løn på området.

At den højeste tilskudssats udgjorde 2/3 af lønnen betød, at det
ikke kunne betale sig for arbejdsgivere at ansætte personer med
en restarbejdsevne på under 1/3, det vil sige ca. 12 timer om ugen.
Derfor var det tidligere de færreste fleksjobansatte, der arbejdede
mindre end 10 timer om ugen.

Deloitte er i en undersøgelse af fleksjobberes arbejdstid før refor-
men nået frem til, at under 1 pct. af de fleksjobansatte arbejdede
under 10 timer ugentligt, jf. besvarelse af folketingssspørgsmål nr.
114 fra 2012-2013.

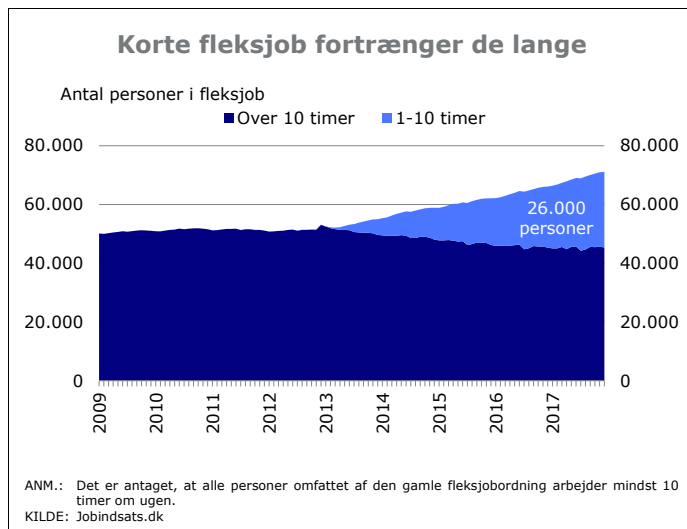
I dag betaler arbejdsgiverne kun løn for den arbejdsindsats, den
fleksjobansatte reelt yder, og kommunen supplerer lønnen fra ar-
bejdsgiveren med et tilskud, der reguleres på baggrund af lønind-
tægten.

Minifleksjob fortræn- ger

I december 2017 var ca. 25.700 personer ansat i minifleksjob. Det svarer
til, at mere end hvert tredje af alle fleksjob i december 2017 var på under
10 timer om ugen. Det er dermed minifleksjobbene på maks. 10 timer
om ugen, der bærer den stigende udvikling i det samlede antal fleksjob-
bere siden 2013.

Omvendt er antallet af personer ansat i fleksjob på mere end 10 timer
om ugen faldet med ca. 7.700 personer siden december 2012, jf. figur
18.

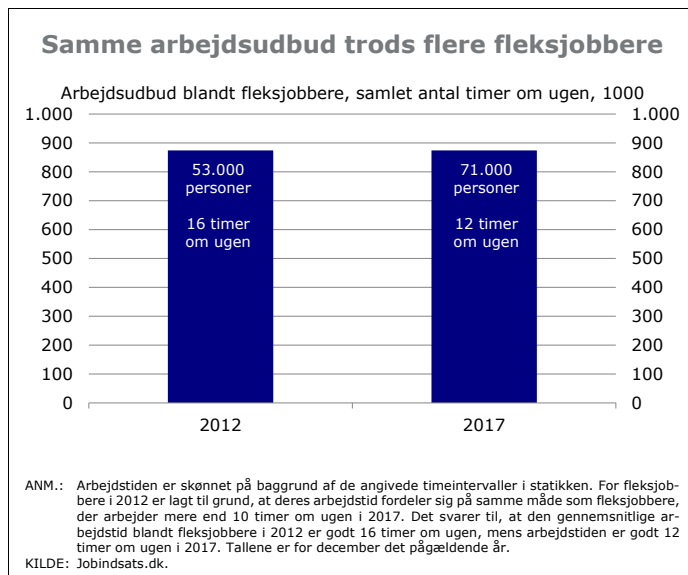
Figur 18

Til trods for at antallet af fleksjobbere er steget markant, tyder forskydningen fra fleksjob på mindst 10 timer om ugen over mod minifleksjob, at det samlede arbejdsudbud i fleksjobordningen er uændret.

Et konservativt skøn viser, at det samlede arbejdsudbud i fleksjobordningen var på ca. 874.000 arbejdstimer om ugen i både december 2012 og i december 2017, selv om antallet i ordningen er vokset med ca. 18.000 personer i perioden, jf. figur 19.

Figur 19

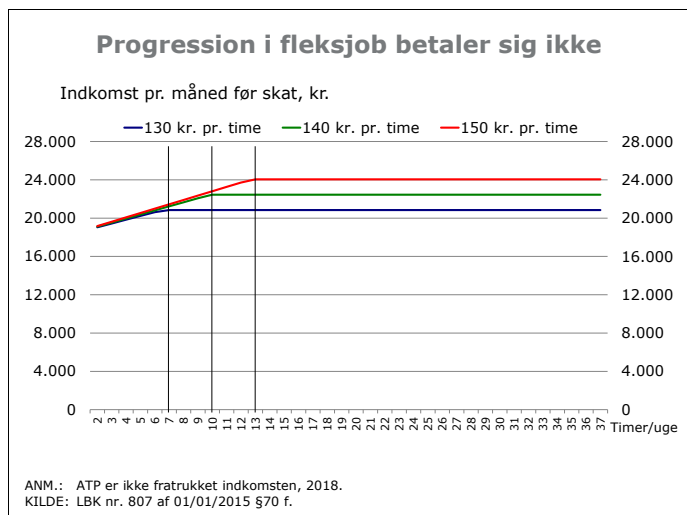
Ud over at åbne op for at personer med en relativt lille arbejdsevne kan komme ind i fleksjobordningen, havde reformen fokus på at udvikle den enkeltes arbejdsevne i fleksjobbet. Som det fremgår af aftaleteksten bag reformen, ønsker aftalepartierne "større tilskyndelse for den fleksjobansatte til at øge antallet af arbejdstimer, hvis vedkommende er i stand til det".

Manglende økonomisk incitament til progression

Det kan imidlertid være vanskeligt at få øje på det økonomiske incitament til at øge timetallet. Særligt for personer, der arbejder i fleksjob i den lavere ende af lønskalaen. Årsagen er, at der stort set ikke er forskel på den overenskomstfastsatte mindsteløn ved et almindeligt fuldtidsarbejde og det maksimale fleksløntilskud på ca. 18.300 kr. om måneden, kommunen udbetaler.

Efter de gældende regler må indkomsten i et fleksjob ikke overstige et loft svarende til lønnen i et tilsvarende job på 37 timer om ugen. Men ved job til 130 kr. i timen vil blot få timers ugentligt arbejde udløse et fleksløntilskud, der sammen med lønnen rammer loftet. Når en minifleksjobber, der tjener 130 kr. i timen, øger sit timetal til mere end blot 7 timer om ugen, vil den samlede indtægt ramme loftet – altså lønnen i et tilsvarende job på 37 timer om ugen, og fleksjobberen har ingen økonomisk gevinst af det øgede timetal, jf. figur 20.

Figur 20

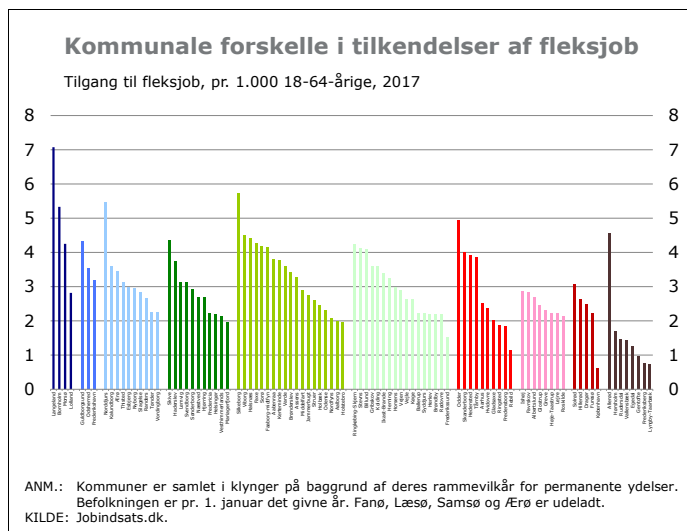

Heller ikke i job til f.eks. 140 kr. eller 150 kr. i timen kan det betale sig for minifleksjobbere at øge timetallet væsentligt. I et minifleksjob på 140 kr. i timen rammer fleksjobberen loftet ved en arbejdsuge på 10 timer, mens loftet rammes ved en 13-timers arbejdsuge for fleksjobbere med en timeløn på 150 kr.

Fleksjob og ledighedsydelse i kommunerne

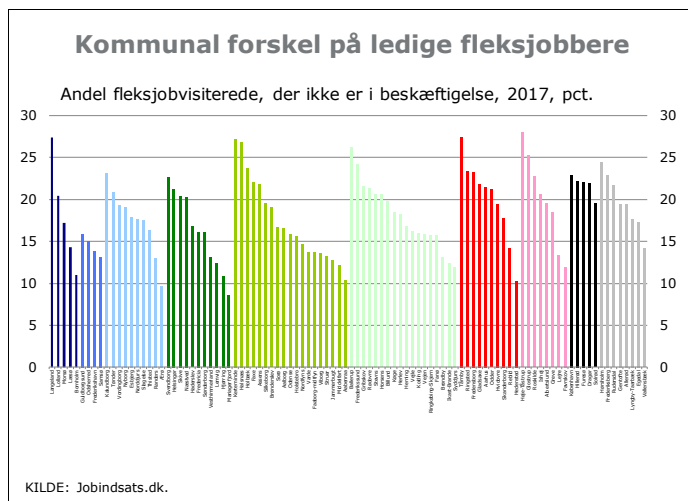
Der er stor forskel på, hvor mange fleksjob de enkelte kommuner opretter efter den nye ordning. Nogle kommuner har oprettet mere end 5 fleksjob pr. 1.000 18-64-årige borgere i kommunen, mens andre kommuner har oprettet under 2 fleksjob i 2017, jf. figur 21.

Figur 21

De kommunale variationer er også tydelige hvad angår andelen af ledige fleksjobbere. Eksempelvis er 10 pct. af fleksjobberne ledige i Hedensted Kommune, hvilket er 8 pct.-point under landsgennemsnittet på 18 pct. Derimod er hver fjerde fleksjobber i Tårnby kommune ledig, på trods af kommunen har de samme rammebetingelser som Hedensted, jf. figur 22.

Figur 22

Der findes mere end 3.000 fleksjobbere, der har været ledige i mere end 2 år, jf. Deloitte for Beskæftigelsesministeriet (2018). Disse har enten adfærdsproblemer og dermed svært ved at begå sig på en arbejdsplads, eller også mangler de motivation for fleksjob og betragter ledighedsydelse som en form for varig ydelse. Nogle kommuner efterspørger på den baggrund strammere regler for rådighedsvurdering af denne gruppe af borgere.

Litteraturliste

Agenda (2017), Ressourceforløbs succes afhænger af bopælskommune.

Ankestyrelsen.dk.

Beskæftigelsesministeriet (2012), Aftale om en reform af førtidspension og fleksjob.

Besvarelse af folketingssspørgsmål nr. 114 (2012-13).

Carsten Koch (2015), Nye veje mod job – for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet.

DA (2014), Arbejdsmarkedsrapport 2014, arbejdsliv, sikkerhed og sundhed.

danmarksstatistik.dk.

Danmarks Statistik (2016), Flygtninges tilknytning til arbejdsmarkedet er væsentligt lavere end indvandreres.

Danskernessundhed.dk.

Deloitte for Beskæftigelsesministeriet (2018), Evaluering af reform af førtidspension og fleksjob.

Den Psykiatriske Privatklinik (2007), Depression og arbejdsliv.

Eurostat (EU-SILC).

Forsakringskassan.se.

Jesper Karle og Lars Aakerlund (2016), Tag på arbejde – fra sygemelding til samarbejde.

Jobindsats.dk.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2018), Viden om effekter af indsatser for ledige og andre personer på overførselsindkomster.

Star.dk.

Videbech, Poul (2004), Sygeplejersken nr. 32, Depression kan påvirke hjernen.

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Vester Voldgade 113

1790 København V

Tlf. 33 38 90 00

da@da.dk

da.dk